

РОЗДІЛ 12 ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

УДК 340.11+343.1

АКСІОЛОГІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Дуфенюк О.М.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету з підготовки фахівців для підрозділів слідства
Львівський державний університет внутрішніх справ

Стаття є продовженням серії публікацій у сфері розробки філософії кримінального провадження. Висвітлено аксіологічний вимір буття цього правового феномена у соціогуманітарному просторі шляхом презентації, по-перше, цінностей, які сьогодні формують методологічний фундамент кримінального провадження; по-друге, цінності усього інституту кримінального провадження як компонента сучасної соціально-правової реальності.

Ключові слова: філософія права, кримінальне провадження, аксіологія, аксіосфера, гуманістична парадигма.

Дуфенюк О.М. / АКСИОЛОГИЯ УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА / Львовский государственный университет внутренних дел, Украина

Статья является продолжением серии публикаций в области разработки философии уголовного производства. Освещены аксиологическое измерение бытия этого правового феномена в социогуманитарном пространстве путем презентации, во-первых, ценностей, которые сегодня формируют методологический фундамент уголовного производства; во-вторых, ценности всего института уголовного производства как компонента современной социально-правовой реальности.

Ключевые слова: философия права, уголовное производство, аксиология, аксиосфера, гуманистическая парадигма.

Dufeniuk M.O. / AXIOLOGY OF THE CRIMINAL PROCEEDINGS / Lviv state university of internal affairs, Ukraine

The article is a continuation of a series of publications in the development of philosophy of criminal proceedings. Axiological aspects of the functioning of the criminal proceedings is one of the promising areas of research, which coexists with the ontological, anthropological, epistemological, hermeneutic, praxeological dimensions of that social and legal phenomenon. Background research confirmed exceptional value axiological approach understanding of legal phenomena and processes. In the course of scientific exploration were clarified ideological values that act of criminal procedural law relations from their inception to the final adoption of a procedural decision.

In the article described axiology criminal proceedings as a social phenomenon. Outlined in the first place, the values that today form the methodological foundation of criminal proceedings; secondly, the value of the whole institution of criminal proceedings as a component of contemporary social and legal reality.

Unity valuable principles from which the criminal proceedings constitute specific axiosphere. Analysis of domestic criminal procedural law suggests that modern axiosphere criminal proceedings relating to the humanistic paradigm. Proof of humanization of criminal procedural form is primarily humanization objectives and principles of the criminal proceedings, the entire criminal procedural form.

However, the delay of transformation processes can lead to impairment of the obtained positive results. Domestic criminal procedural law needs further improvement, including adjusting its axiology. It is essential to create appropriate conditions for the practical implementation of the legal, law enforcement optimization, providing legal protection.

Key words: philosophy of law, criminal procedure, axiology, axiosphere, humanistic paradigm.

Аксіологічний аспект функціонування кримінального провадження є одним із перспективних напрямів дослідження філософії кримінального провадження, що об'єднує онтологічний, антропологічний, гносеологічний, герменевтичний, праксеологічний виміри буття цього соціально-правового феномена. За аналогією з дескрипцією «філософсько-правового квадрату», про який писали В. Бігун [1, с. 35], Т. Гарасимів [2, с. 117], А. Козловський [3] та інші вчені, видається доцільним та важливим в умовах сучасних парадигмальних змін в ідеології вітчизняного кримінального процесу здійснити експлікацію «філософсько-правового гексагону» кримінального провадження, який передбачає осмислення методології досудового розслідування та судового провадження з позиції єдності шести вищевказаних вимірів.

Актуальність теми дослідження підтверджується винятковим значенням аксіологічного підходу осмислення правових явищ та процесів, адже в контексті пропонованої наукової розвідки повинні бути з'ясовані ціннісні ідеологеми, які актуалізуються привиникненні кримінально-процесуальних правових відносин від їх початку (з моменту отримання повідомлення про кримінальне правопорушення та внесення відомостей до Єдиного реєстру

досудових розслідувань) і до прийняття кінцевого процесуального рішення щодо обвинувачення по суті (обвинувального вироку, виправдувального вироку) або вирішення інших питань (ухвали суду).

Проблеми цінностей та ціннісних орієнтацій розглядалися вченими у контексті досліджень різних галузей наукових розмислів:

– соціальної філософії (Н. Гартман, Г. Лотце, Г. Рікерт, В. Ділтей, М. Лосский, Т. Бутківська, В. Ременець);

– педагогіки (І. Бех, Ю. Грищенко, С. Краснова, Н. Максимчук, Н. Нікітіна, О. Отич, Ю. Пелех, О. Савченко, М. Солдатенко, Л. Султанова, Н. Філіпчук);

– психології (О. Бондаренко, М. Боришевський, В. Панченко);

– етики та естетики (В. Василенко, М. Гордієнко, Т. Дерев'яноко, В. Кудін, В. Малахов, Л. Столович, В. Тугаринов, Б. Юдін);

– теорії та філософії права (М. Антонович, А. Бабенко, О. Бандура, В. Бігун, К. Горобець, О. Данільян, А. Засць, А. Козловський, М. Козюбра, В. Косович, М. Костецький, С. Максимов, О. Мироненко, В. Неципоренко, І. Патерило, Л. Петрова, П. Рабінович, Ю. Римаренко, В. Селиванов, О. Скакун, В. Шкода, Ю. Шемшученко, А. Фальковський) та ін.

Втім важливо відзначити, що аксіологія кримінального провадження не була предметом окремого наукового дослідження, а розглядалась фрагментарно з позиції кримінально-процесуальної науки у контексті обґрунтування чи критичного аналізу принципів (засад) кримінального провадження, сучасного стану системи кримінального судочинства в Україні (Ю. Аленін, В. Галаган, В. Гончаренко, Ю. Грошевий, О. Капліна, О. Кучинська, В. Кузьмичов, Л. Лобойко, Є. Лук'янчиков, В. Маляренко, О. Михайленко, М. Михенко, В. Нор, М. Попелюшко, О. Татаров, Л. Удалова, В. Шибіко, М. Шумило та ін.)

Метою статті є продовження серії публікацій у сфері розробки філософії кримінального провадження шляхом презентації аксіологічного виміру буття цього правового феномена у соціогуманітарному просторі.

Не вдаючись у докладний аналіз генези аксіології права в історичній ретроспективі та визначення її сутності залежно від типів праворозуміння, погодимось із узагальненнями І.В. Патеріло, яка констатує, що в історії філософії та теорії права щодо сутності цінностей склалося щонайменше п'ять підходів: цінності – це породження розуму і волі людини (суб'єктивний ідеалізм); цінності – це ідеальна сутність, що існує одвіку (об'єктивний ідеалізм); цінності – природні характеристики оцінки одних предметів і явищ повсякденного життя у порівнянні з іншими предметами (метафізичний підхід); цінності – це таке соціальне явище, яке є об'єктивним і суб'єктивним одночасно (діалектико-матеріалістичний підхід); цінності – об'єктивне явище, породжене реальними відносинами суб'єкта й об'єкта [4, с. 9]. Виходячи з позицій, що правова аксіологія є специфічною сферою філософсько-правової рефлексії, що вивчає «ціннісну обґрунтованість та ціннісну наповненість права» [5], аксіологія кримінального провадження передбачає вивчення ціннісної обґрунтованості та ціннісної наповненості кримінально-процесуального права, яке встановлює процедуру досудового розслідування та судового провадження, здійснення процесуальних дій у зв'язку з вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (ст. 3 КПК). На тлі ініційованих у 2012 році реформ в системі всього кримінального судочинства постає завдання: по-перше, визначити ціннісні константи, які сьогодні формують методологічний фундамент кримінального провадження; по-друге, визначити цінність усього інституту кримінального провадження як компонента сучасної соціально-правової реальності.

Єдність ціннісних засад, на основі яких здійснюється кримінальне провадження, утворюють специфічну аксіосферу. Та попри зауваження окремих вчених щодо стрімкого «інфляціонування» цим поняттям через формування великої кількості різних галузевих аксіосфер та «нівелювання» таким чином його автентичного значення, запропонованого П. Тейяром де Шарденом [6, с. 179], концепт «аксіосфера кримінального провадження» таки має право на існування.

Аналіз вітчизняного кримінального процесуального законодавства дозволяє зробити висновок про те, що сучасна аксіосфера кримінального провадження тяжіє до гуманістичної парадигми. Підтвердженням гуманізації кримінально-процесуальної форми є, передусім, гуманізація завдань кримінального провадження. Аналіз змісту ст. 2 КПК України дозволяє стверджувати, що у вітчизняному законодавстві захист особи від кримінальних правопорушень є першочерговим завданням і тільки після нього йдеться про аналогічний захист суспільства та держави. Швидко, повне та неупереджене досудове розслідування та судове слідство не є кінцевою метою, самоціллю кримінального провадження, а є правовим механізмом забезпечення захисту гуманістичних цінностей, щоб «кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден неви-

нуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура». Реалізація цих завдань при кожному факті виникнення кримінально-процесуальних правовідносин екстраполює ціннісні пріоритети гуманітарної (у тому числі пенальної) політики держави.

Не менш важливою є антропологізація та гуманізація загальних засад кримінального провадження. Глава 2 КПК України присвячена дескрипції засад, які лежать в основі змісту та форми кримінального провадження. Фундаментальним в ієрархії цінностей аксіосфери кримінального провадження є проголошення верховенства права (п. 1 ч. 1 ст. 7 КПК України), відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави (ч. 1 ст. 8 КПК України), а також поваги до людської гідності (п. 4 ч. 1 ст. 7 КПК України). Сутність цієї засади деталізовано у ст. 11 КПК України. У світлі сказаного доречним є висновок В.М. Тертишника про те, що забезпечення верховенства права у сфері кримінального судочинства, яке пов'язано з розробкою такої процесуальної форми судочинства, за якої пріоритет надається правам і свободам людини, максимально усуваються їх обмеження або такі обмеження допускаються як крайня необхідність, коли іншими засобами досягти мети правосуддя неможливо, а завдана обмеженням прав і свобод людини шкода буде меншою, ніж відвернута [7, с. 31].

В силу трансцендентального характеру виокремлених ціннісних ідеологем можна припустити, що вони є одночасно джерелом, підставою і методологічною основою для формування усіх інших засадничих принципів кримінального процесу, володіють формотворчими потенціями, що знайшли свій вияв в апології законності; рівності перед законом і судом; забезпеченні права на свободу та особисту недоторканність; презумпції невинуватості та забезпеченні доведеності вини; свободи від самовикриття та праві не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї; заборони двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення; забезпеченні права на захист; доступу до правосуддя та обов'язковості судових рішень; змагальності сторін; безпосередності дослідження показань, речей і документів; забезпеченні права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності; публічності; диспозитивності; гласності і відкритості судового провадження; розумності строків. Ці та інші засади кримінального провадження, акцентуючи увагу на ключових позиціях людської екзистенції в інтерсуб'єктивному просторі, що є найбільш вразливими при виникненні кримінально-процесуальних відносин, деталізують зміст симбіозу верховенства права та поваги до людської гідності, проєктованого у сферу кримінального судочинства.

Уніфікація процедури притягнення до кримінальної відповідальності, заснованої на гуманістичних засадах з урахуванням існування загальних та особливих порядків, типових та виняткових слідчих ситуацій, імперативних та диспозитивних норм дозволяє певною мірою мінімізувати упередженість, дискримінаційний чи інший суб'єктивний вплив на хід кримінального провадження. Повністю нівелювати суб'єктивний чинник у міжособистісних відносинах, в тому числі правових, неможливо як, зрештою, не існує можливості регламентувати весь континуум правової реальності.

Прояви надмірного суб'єктивізму у ході кримінального провадження можуть бути виявлені під час оперування уповноваженими суб'єктами у своїй правозастосовній діяльності оцінними поняттями, які закріплені в КПК України і виявляють свою значимість у конкретних слідчих ситуаціях («швидко, повне і неупереджене розслідування і

судовий розгляд), «необґрунтований процесуальний примус», «належна правова процедура», «розумні строки», «належність доказів», «допустимість доказів», «істотні порушення», «достовірність показань», «достатні підстави» тощо).

Важливо звернути увагу й на те, що повна деталізація, казуїстичність обмежують ініціативу правозастосовувача, перешкоджають урахуванню конкретних особливостей кожного випадку, тому у випадках, коли законодавцю не вдається або, з огляду на об'єктивні обставини, він вважає за недоцільне давати вичерпну, детальну регламентацію суспільних відносин, він застосовує узагальнене, «широке» програмування окремих ситуацій в нормах права за допомогою оцінних понять, надаючи можливість суб'єктам правовідносин самостійно наповнити їх конкретним змістом [8, с. 6]. Як наслідок, виникає підстава для актуалізації індивідуальної аксіосфери, яка охоплює систему цінностей, відношення до категорій «істина», «справедливість», «рівність», «вина», відношення до моральних, етичних, релігійних норм, світоглядну спрямованість суб'єкта правозастосовної, когнітивної, комунікативної діяльності. На цьому аксіологічному ґрунті формується внутрішнє переконання, яке впливає на прийняття процесуальних рішень.

Оцінні поняття у кримінальному процесі, зауважує А.І. Тітко, відкривають певний простір для суб'єктивного оцінювання тих чи інших явищ, що може не збігтися з позицією законодавця. Однак правозастосовний розсуд при реалізації норм з оцінними поняттями в кримінальному процесі не передбачає вільного вибору з декількох рівнозначних альтернатив, а полягає у наданій законом можливості правозастосувача, керуючись власною правосвідомістю, прийняти оптимальне рішення, обрання якого здійснюється в межах, визначених законом, інтерпретаційним актом, принципами та завданнями кримінального процесу, слідчою і судовою практикою, загальноживим розумінням оцінного поняття та іншими об'єктивними реаліями, що зумовлюються обставинами кримінального провадження [8, с. 43, 156]. Крім того, існують універсальні аксіологічні константи, які є загальновизначеними в суспільстві і виконують ціннісно-орієнтаційну функцію. Зокрема, апелюючи до моральних принципів, О.В. Капліна звертає увагу на те, що гуманне ставлення до людини незалежно від статусу в кримінальному процесі, повага до особистості, неприпустимість утиску її честі й гідності тощо, повинні враховуватися у процесі тлумачення норм кримінально-процесуального права [9, с. 55].

Поряд із цим, у дослідження аксіології кримінального провадження можна проектувати ідею «антропної гідності», яка передбачає «внутрішню оцінку людиною власної самоцінності, яка ґрунтується на об'єктивно існуючій цінності даної людини для інших суб'єктів» [110, с. 412]. Усвідомлення самоцінності потерпілого, підозрюваного, свідка, слідчого, прокурора, слідчого судді, судді та інших учасників кримінального провадження у широкому вітальному вимірі не матиме суттєвих відмінностей, оскільки витоки розуміння власної значимості криються в гідності, яка є іманентним атрибутом кожної людини; проте у вузькому процесуальному сенсі матиме певні особливості, обумовлені трафаретом специфічного процесуального статусу. Гіперболізація цінності своєї участі у кримінально-процесуальних відносинах є виразником деформованої антропологічної рефлексії, як і недооцінка себе та своїх можливостей відстояти власні права і свободи, інтереси, переконання та інші аксіологічні константи.

У межах кримінального провадження, як правило, триває боротьба, у ході якої кожна сторона відстоює те, що вважає для себе цінним, сутнісним. У площині кримінально-процесуальних відносин знаходить свій вияв «Я-концепція» учасників, відбувається презентація індивідуального світогляду, ціннісної правової орієнтації, схильності до ригоризму, утилітаризму, конформізму,

прагматизму чи інших «-ізмів», які впливають на визначення ціннісних домінант. Конкуренція аксіосфер опонентів розгортається у формі змагального процесу доведення/спростування певних фактів, обґрунтування правомірності своїх дій чи апології вимог. Тож в аксіологічному плані, прийняття рішення судом є демаркацією гетерогенних ціннісних систем та задоволення інтересів того суб'єкта, аксіосфера якого найбільше відповідає моделі нормативно-ціннісного еталону, актуального у певних темпоральних межах.

Важливою є заувага Н.М. Оніщенко, про те, що оголошення магістральною проблемою сьогодення прав людини, визнання інтересів особистості більш вагомими порівняно з інтересами суспільства і держави є класичним постулатом доктрини громадянського суспільства, однак це не означає і не може означати послаблення ролі держави у захисті й охороні особистості, адже особистість не в змозі розв'язувати проблему власної безпеки та поновлення прав, які порушені скоєнням злочину [11, с. 50]. Саме інститут кримінального провадження як компонент сучасної соціально-правової реальності має свою автентичну цінність, яка в контексті реформ з гуманістичним акцентом вбачається у забезпеченні дієвості та ефективності механізму гарантування прав і свобод. Він охоплює три підсистеми: 1) механізм реалізації – засоби, що здатні створити умови для реалізації прав і свобод; 2) механізм охорони – засоби профілактики порушень прав і свобод, а також утвердження правомірної поведінки; 3) механізм захисту – засоби, що сприяють відновленню прав, порушених неправомірними діями, а також настанню відповідальності особи, що допустила порушення охоронюваного права [12, с. 274].

Показово, що вітчизняні реформаторські ініціативи попри достатню обґрунтовану критику все ж дозволяють говорити про успіхи на шляху до утвердження європейських цінностей та міжнародних стандартів у сфері кримінального провадження. Підтвердження цьому знаходимо у моніторинговому звіті щодо проблем впровадження нового КПК України, в якому було оприлюднено аналіз кримінальної статистики за 2013 рік. У підсумку автори звіту констатують загальну позитивну тенденцію гуманізації кримінальної юстиції, що виявляється у збільшенні частки виправдувальних вироків, кількості звільнених від відповідальності осіб, домашніх арештів та інших альтернативних запобіжних заходів, укладених угод про примирення, зменшенні кількості осіб в СІЗО, випадків затримань, обшуків, прослуховувань, а також інших негативних способів втручання в приватне життя [13, с. 40]. Однак стагнація трансформаційних процесів може призвести до нівелювання здобутих позитивних результатів, адже, по-перше, вітчизняне кримінальне процесуальне законодавство потребує подальшого вдосконалення, в тому числі корегування його аксіологічних констант; по-друге, суттєвим є створення належних умов практичної право-реалізації, оптимізації правозастосування, забезпечення правоохорони.

Підсумовуючи, погодимось, що будь-яку ідею, явище, інститут в контексті аксіологічного підходу слід розглядати з бінарної позиції «цінності буття» та «буття цінності». Аксіологію кримінального провадження як феномена, інституціоналізованого для задоволення суспільної потреби протидії трансгресії, доцільно розділити на два рівні: мікрорівень передбачає вивчення аксіосфери кримінального провадження, його сутності, фундаментальних засад здійснення, кореляції суб'єктивних аксіосфер учасників кримінально-процесуальних відносин тощо; макрорівень передбачає пізнання цінності усього інституту кримінального провадження як компонента соціогуманітарного простору. Перспективи наукової розвідки вбачаються у висвітленні актуалізації ціннісних вимірів кримінального провадження в конкретному правовому випадку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігун В. С. Філософія правосуддя : ідея та здійснення / В. С. Бігун. – К., 2011. – 303 с.
2. Гарасимів Т. З. Філософські константи правового пізнання та розуміння / Т. З. Гарасимів // Антропология права : філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи) : Статті учасників Міжнародного «круглого столу» (м. Львів, 3-5 грудня 2010 року). – Львів : Галицький друкар, 2010. – С. 112–119.
3. Козловський А. А. Філософія права / А. А. Козловський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theorlaw.chnu.edu.ua/science.html?view=science&id=5>.
4. Патерило І. В. Право як ціннісна категорія : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / І. В. Патерило; НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2006. – 20 с.
5. Горобець К. В. Аксіосфера права та її компоненти : автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.12 / К. В. Горобець; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса : [б.в.], 2012. – 17 с.
6. Горобець К. В. Аксіосфера як філософсько-правова категорія / К. В. Горобець // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – № 67. – С. 178–186.
7. Тертишник В. М. Гарантії прав і свобод людини та забезпечення встановлення істини в кримінальному процесі України : автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / В. М. Тертишник; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. – Дніпропетровськ, 2009. – 40 с.
8. Тітко І. А. Оцінні поняття у кримінально-процесуальному праві України / І. А. Тітко. – Х. : Право, 2010. – 216 с.
9. Капліна О. В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права / О. В. Капліна. – Х. : Право, 2008. – 296 с.
10. Бігун В. С. Філософія права: проблеми і підходи / В. С. Бігун // Проблеми філософії права. – 2005. – Том III. – № 1-2. – С. 408–419.
11. Оніщенко Н. М. Аксіосфера сучасної держави та сприйняття права в суспільстві: проблеми теорії / Н. М. Оніщенко // Проблеми філософії права. – 2008–2009. – Том VI-VII. – С. 49–53.
12. Кучинська О. П. Принципи кримінального провадження в механізмі забезпечення прав його учасників / О. П. Кучинська. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 288 с.
13. Реалізація нового КПК України у 2013 році (моніторинговий звіт) / О. А. Банчук, І. О. Дмитрієва, З. М. Саїдова, М. І. Хавронюк. – К. : ФОП Москаленко О.М., 2013. – 40 с.

УДК 340.12

ФІЛОСОФСЬКЕ ТА ПРАВОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ

Сидорчук Ю.М.,
здобувач*Національна академія внутрішніх справ*

Стаття присвячена дослідженню права на захист та аналізу особливостей його осмислення з урахуванням філософських і правових аспектів. Автором акцентується увага на тому, що право на захист має філософські корені, оскільки ідея його виникнення та розвитку закладена в філософії буття людини. Враховуючи це, право на захист проаналізовано спираючись на основні ідеї теорій креаціонізму, еволюції та синергетики. Також автором визначено, що право на захист є одним із основних видів прав людини і громадянина, проте воно чітко не закріплено жодним державним та міжнародним нормативно-правовим актом. При цьому з основних їх положень витікає, що людина має право захищати свої права будь-якими способами. Визначено, що філософське та правове осмислення права на захист є важливою передумовою розвитку держави і суспільства в цілому.

Ключові слова: захист, право на захист, креаціонізм, еволюція, синергетика.

Sidorchuk Y.M. / ФИЛОСОФСКОЕ И ПРАВОВОЕ ОСМЫСЛЕНИЕ ПРАВА НА ЗАЩИТУ/ Национальная академия внутренних дел, Украина

Статья посвящена исследованию права на защиту и анализу особенностей его осмысления с учетом философских и правовых аспектов. Автором акцентируется внимание на том, что право на защиту имеет философские корни, поскольку идея его возникновения и развития заложена в философии бытия человека. Учитывая это, право на защиту проанализировано, опираясь на основные идеи теорий креаціонизма, эволюции и синергетики. Также автором определено, что право на защиту является одним из основных видов прав человека и гражданина, однако четко не закреплено ни одним государственным и международным нормативно-правовым актом. При этом из основных их положений следует, что человек имеет право защищать свои права любыми способами. Определено, что философское и правовое осмысление права на защиту является важной предпосылкой развития государства и общества в целом.

Ключевые слова: защита, право на защиту, креаціонизм, эволюция, синергетика.

Sydoorchuk Y.M. / PHILISOPHICAL AND LEGAL UNDERSTANDING OF THE RIGHT OF DEFEND / National Academy of Internal Affairs, Ukraine

The article investigates the right of defense and analysis of the characteristics of his understanding on the basis of philosophical and legal aspects. The author focuses on the fact that the right to protection has philosophical roots, because the idea of its occurrence and development founded in the philosophy of human existence. Given this, the right to protection analyzed with the main idea of the theories of creationism, evolution and synergy.

Also, the authors determined that the right to defense is one of the basic human and civil rights, but it is not clearly enshrined to any national and international legal act, but their main provisions, it follows that a person has a right to defend their rights by any means. Is determined that legal and philosophical understanding the right to defense is an important prerequisite for the development of the state and society. It is established that the right to protection arises from different religious tenets of faiths as Christianity, Islam, Buddhism.

The author emphasizes the fact that each person has his own understanding of this concept, formed their own worldview and life experience. Therefore, in his opinion, in modern society the right to protection is necessary to understand as the establishment of justice in every situation. The author emphasizes that the right to the protection necessary to clearly define and fix some issues in the basic laws of the world.

Key words: protection, right to protection, creationism, evolution, synergetics.